

Doba bronzová – kvalita a styl

Keramická nádoba uložená ve sbírkách Muzea hlavního města Prahy pod inventárním číslem A 1281 pochází ze staršího období doby bronzové (2200–800/750 př. n. l.). Získal ji Josef Antonín Jíra v roce 1899 z kulturní vrstvy na hřbitově v ulici Antonína Čermáka čp. 84/2 v Praze-Bubenci od dělníků, kteří na ni narazili při kopání nových hrobů – ve svém deníku si zapsal: „Přišel dělník a hlásil, že tam něco nalezeno, došel jsem tam a obdržel jsem nádobku pěknou únětickou...“ (Deník J. A. Jíry 26. 1. 1899). Koflík s ostře zalomenou výdutí staženou do spodní třetiny těla a tuhovým povrchem vyhlazeným téměř do kovového lesku je typickým reprezentantem únětické kultury.

Únětická kultura (2200–1600 př. n. l.) vyplňuje téměř celou etapu starší doby bronzové na našem území. Většina keramických nálezů tohoto období pochází z hrobů. I když tvary sídlištní keramiky jsou známy méně, předpokládáme, že část keramického inventáře uloženého do hrobu ve formě přídávku, byla nejprve běžně užívána na sídlištích. Příznačným rysem keramické produkce únětické kultury je její vysoká kvalita a skoro uniformní styl i design. Později, v jejím mladším období už můžeme hovořit o téměř dokonalém technickém zpracování.

Polokulovitá mísa únětické kultury
na pěti válcovitých nožkách nalezená v kostrovém hrobě č. 1 prozkoumaném na počátku 20. století v Mailbeckově cihelně v Praze-Dejvicích. Povrch nádoby je dokonale vyhlazen a původně i vyleštěn, pevnost nádoby umocňuje kvalitní výpal (inv. č. A 1495).

Nádoby ze staršího období mají dnes většinou hladký, nelesklý povrch, avšak lze předpokládat, že původní povrchová úprava byla poškozená působením půdního prostředí. Sortiment druhů nádob se omezuje na několik základních tvarů – převážujícím typem jsou džbány, džbánky a hrnky. Charakteristickým výzdobným motivem se stává „třásňovitá“ výzdoba v plastickém, rytém i vypichovaném provedení. Na různých tvarech mis najdeme plastickou výzdobu: žebra, výčnělky, laloky, pupky. Některé mísy mají válcovité nebo destičkovité nožky. Uplatňují se také amfory se dvěma uchy, zásobnice a hrncovité nádoby. Ke konci staršího období v keramické produkci narůstá podíl spíše nezdobené, ale výrazněji profilované keramiky – džbánů, džbánek, koflíkovitých tvarů a hrnců s horizontálním uchem tzv. lovosického typu.

Džbán únětické kultury
nalezen v roce 1905 při kopání jam pro plynové roury u železniční zastávky v Praze-Michli. Po obvodu baňatého těla je zdoben třásněmi – dvěma vodorovnými rýhami, na které navazuje pět svazků svislých trojitých rýh. Pod uchem jsou vymodelovány plastické podkovovité vousy (inv. č. A 1488).

Nádobka únětické kultury
nalezená v roce 1914 v cihelně Vídeňské bankovní jednotky v Praze-Veleslavíně. Na rozhraní prohnutého hrdla a baňatého těla je opatřena plastickým výčnělkem, tzv. vlaštovčím ocasem (inv. č. A 1503).

Hrnec únětické kultury
s horizontálním uchem tzv. lovosického typu nalezený v kostrovém hrobě č. 7 prozkoumaném v roce 1954 v Nádražní ulici před nádražím v Praze-Smíchově. Povrch nádoby je dokonale vyhlazen, skvrny na povrchu vznikly v důsledku dlouhodobého působení půdního prostředí (inv. č. A 20402).

Inspirace z dálky

V mladším období dochází k redukci keramických tvarů. Nadále se objevuje běžná užitková keramika jako hrnce, hrnky, amfory, zásobnice, ale hrobové nálezy obsahují spíše miniaturizované tvary nádobek a vázičkovitých dóz. Vůdčím typem tohoto období se stává tzv. klasický únětický koflík s neobvyklou, ostře profilovanou tektonikou, připomínající spíše kovotepeckou práci než běžnou keramickou produkci. Na nádobách převládá dokonale opracovaný tuhovaný povrch, který je často vyhlazen až do vysokého kovového lesku. Předpokládá se, že tento výrazný a vizuálně atraktivní prvek v úpravě keramiky imituje kovové předměty v tom čase již hojněji rozšířené v geograficky vzdálenějších oblastech – v západní Evropě a egejské oblasti.